

Museum of Christian art and
the history of the church of Bremen
www.dommuseum-bremen.de

Hjertelig velkommen til Dom-Museum!

Højdepunkter:

- Historiske tekstiler (mitra osv.)
- Krümme von Limoges (Bispestaven)
- Bremen – "Nordens Rom"
- Æreshverv som levet tradition
- Billede "Schmerzensmann" af Lucas Cranach

Dom-Museum i Bremen er opstået i forbindelse med restaureringen af domkirken i 1970'erne. Her førte omfattende udgravninger til ny viden om kirkens 1200 år gamle historie og til opdagelsen af grave fra middelalderen. Udbygninger fra det 14. og 15. århundrede medførte den nødvendige plads til indretningen af museet.

Ved siden af korrummet fandt man tidligere det såkaldte "Tresekammer", skatkammeret med datidens kirkeskat. Under skatkammeret lå Mariakapellet (senromansk, kalkmalerier fra det tidlige 15. århundrede). Det tilstødende rum i gotisk stil indeholdt biblioteket. Efter reformationen tjente disse rum profane formål, nemlig oplagring af kul og kridt. Fra 1823 fandtes "blykældereren" her (kældereren er særdeles værd at se og findes i dag under det daværende kloster. Indgangen findes uden for klosteret).

1 Når man træder ind på museet fra fodgængerbroen af træ, får man overrasket øje på de halvcirkelformede fundamenter tilhørende en apsis, hvis forlængelse forbinder den med østkryptens østlige ydermur opført af Adalbert (to halvcirkelformede og et rundt, romansk vindue, anden halvdel af det 11. århundrede, delvist restaureret).

Nu befinder vi os i et romansk rum fra det 13. århundrede. **Kalkmaleriet** blev opdaget under den sidste rekonstruktion under beskidte lag af puds. Efter omhyggelig afdækning, konsolidering og restaurering kan man nu genkende fire billeder under rige rankedekorationer og englehoveder:

Ved indgangspartiet Jesu dåb i Jordan; i midten (på siderne overfor hinanden) fragmenter af soldaterne, der kæmper om jakken samt nedtagelsen fra korset; på rummets smalleste væg afbildningen af Jesus i Mandorla, kaldet *Maiestas Domini*. Alteret befandt sig her i det tidligere Mariakapel.

2 Her udstilles stenfragmenter fra domkirken: tidlig- og senromanske kapitæler, sokler og ornamentter. De blev i løbet af rekonstruktionen i det 19. århundrede fjernet og præsenteres nu her. Foran det store vindue i rum 2 ses den 1200 år lange historie om byggeriet.

Dette rum beklædt med røde mursten indeholder nogle få, men smukke rester af skulpturer, som der fandtes mange af dengang (fra 1561 til 1638 var domkirken lukket og forsømt). Særligt bemærkelsesværdige er gengivelserne af den sidste nadver (starten af det 15. århundrede), et relief med scener fra de hellige læger Cosmas og Damians liv samt nedenfor ved trappen hellige Anna med Maria og Jesusbarnet (ca. 1500).

Trappen leder til museets øverste rum. Vi anbefaler at holde en lille pause på trinnene for at kaste et blik på to fragmenter af meget tidlige relieffer: Samson, som flår løven, samt ulven Fenris. Begge er fra anden halvdel af det 11. århundrede, formentlig fra domkirkens tidligere facade mod vest, som blev planlagt af Adalbert og Liemar. I en vitrine i væggen i opgangen ses våbenskjolde fra middelalderen tilhørende kirkens medlemmer.

3 Forummet på første sal er dedikeret til historien om Bremens bispedømme fra dets begyndelse i året 787 og til dets fald i 1648. Naturligvis kan visse udvalgte

temaer fremhæves, f.eks. Bremens biskopper som missionærer og hellige (Willehad, Ansgar, Rimbart, Unni); Adalbert som politiker og ærkebiskop; Bremen som Nordeuropas missionærcentrum ("Nordens Rom"); tidlig middelaldermusik i Bremen; biskoppernes dokumenter og segl; domkirkesamfundets historie efter reformationen.

Hurtigt får man øje på sølvobjekterne, som er udstillet midt i rummet. Disse er pragtfulde eksempler på alterudstyr i sølv fra 1400 til ca. 1850.

4 Samlingens højdepunkt befinder sig imidlertid i det næste rum til venstre, et par trin længere nede. Rummet er mørkt, fordi fundene fra seks biskopgrave fra det 11. til 15. århundrede opbevares i lysbeskyttende vitriner. Foran trinnene til klimarummet fra 1410-1420 står en biskopfigur af træ, som viser, hvordan klæderne engang blev båret. Blandt talrige kostbarheder fremhæves særligt "**die Krümme von Limoges**". Bispestaven viser et stort vidunder, som finder sted: En engel kommer til Maria for at fortælle, at hun skal bære Guds søn – inkarnationens julemirakel begynder (midten af det 13. århundrede, grav 18).

Lige så imponerende er delene af de udstillede gevandter. Disse gravfund blev rengjort, konserveret og restaureret i Stockholm ved Riksantikvarie-æmbetets afdeling for historiske tekstiler. Blandt de kostbare tekstiler fremhæves en mitra fra det 13. århundrede. Bagsiden viser de hellige Petrus og Paulus, mens forsiden viser en sjælden gengivelse af en himmelsk forbøn (Deesis): Kristus som verdens dommer mellem Maria og Johannes Døbereren.

I foråret 1995 blev Bremer Dom-Museum beriget med de kunstværker, som var opbevaret i et lager under restaureringen af domkirken. Det udvidede museum kunne også tilbyde nye rum til udstillingen af et stort antal tekstiler, der blev fundet i middelaldergrave og er kommet tilbage efter faglig konservering i Stockholm.

Fra rummet med sølvtøj kommer man via en lille trappe ind i de nye rum. En smuk jernkiste, som i dag

bruges til donationer, er det første eksempel på de yderligere opdagelser. Til højre ses en oplyst billedvæg, som leder opmærksomheden til de middelalderlige håndskrifter. Fotografierne giver et indtryk af kirkebibliotekets tidligere samling med oplyste håndskrifter på pergament fra det 11. til 15. århundrede.

6 Det første billede, man får øje på i dette rum, er **"Schmerzensmann"** ("Smertensmand") af **Lucas Cranach** fra ca. 1537. Maleriet forestiller Jesus Kristus, korsfæstet og genopstået, med sine stigmata. Denne slags billeder kan vises tilbage til senmiddelalderen. Historisk alterudstyr og salmebøger lånt af den katolske Pfarrei Skt. Johann kan ses i en mørkmalet vitrine ved væggen ved siden af Cranach-maleriet. Således står museets økumeniske karakter fast..

5 I et lille rum bag Cranach-maleriet findes flere malerier, som viser Jesu lidelse og død. Gengivelsen af dette tema har ændret sig betydeligt med tiden. Her kan man også se helgen Sebastians martyrium.

6 I det udvidede museums sydfløj findes endnu et stort maleri, nemlig "Zinsgroschen" (Tribute Money/ "Hyldestpenge"). Det er en kopi af den berømte flamske maler P. P. Rubens (1577-1640) værk af samme navn. Originalen befinder sig i San Francisco, mens der er endnu en kopi på Louvre. Sammenlignet med disse to billeder er versionen i Bremen et spejlbillede, hvilket viser, at maleriet blev udført som gravering.

Det **frivillige engagement** i Bremen har en lang tradition. Vitrinen ved sidevæggen indeholder lånestykker fra tre meget gamle fællesskaber i Bremen: "Der Diakonie des St. Petri Doms" (grundlagt 1638), "St. Anna-Brüderschaft" (1327) og "St. Jakobus-Brüderschaft" (grundlagt allerede i det 13. århundrede for at støtte pilgrimmene i deres pilgrimsfærd til Santiago de Compostela, "Caminoen"). Disse broderskabers rige tradition bevidnes af de her udstillede Kunstværker, en jacobsfigur i træ og "Schauer", et fad til tilberedning og fremvisning af krydderier.

7 De fem alterfigurer i træ, som engang befandt sig på domkirkens højalter og nu findes i det lille rum ved siden af, blev skabt i det 19. århundrede. De er fine kopier af figurer fra den berømte middelalderlige Sebaldusgrav i Nürnberg. De er apostlene Paulus, Thomas, Johannes og Matthæus, som kirkens skytsgengel, den hellige Petrus, sluttede sig til.

To skitser viser "Die Beweinung Christi" (begrædelsen) og "Die Anbetung der Hl. Drei Könige" (tilbedelsen af de hellige tre konger) af maleren Arthur Fitger (1840-1909) fra Bremen. Die færdige malerier kan ses i et af domkirkens sidekapeller. Ved siden af viser messingtavlen på den afdøde provst Johann Rodes grav de store færdigheder, som middelalderens kunsthåndværkere besad. På denne tavle demonstreres en middelalderpræsts klæder, for den afdøde var gengivet i fuldt ornat i overensstemmelse med datidens traditioner.

8 Med dette kunstværk foran sig kommer vi videre til det tilstødende og særligt beundringsværdige andet rum for tekstiler. I dette rum, som er lysafdæmpet og klimatiseret på grund af de skrøbelige materialer, udstilles fundene fra grav 7 i to vitriner. Ærkebiskoppen var klædt i tre store gevandter, som kaldes tunika, dalmatica og messehagel.

Særligt **dalmaticaen** er bemærkelsesværdig, fordi den viser et smukt mønster af planteornamenter og en besætning over sømmen, hvor ordene "den almægtige sultan" er vævet med arabiske bogstaver. Ifølge en undersøgelse ved Stockholms Tekstilværksted blev dalmaticaen i det 13. århundrede lavet i det mauriske Spanien. At den er nået til helt hertil beviser betydningen af Bremens bispedømme.

Ved siden af disse store gevandter befinder der sig også forskellige mindre udstillingsobjekter: ved siden af messehagelen ses en mitra i gullig silke, og ved siden af dalmaticaen to garniturer fra en alba (messeskjorte i hvidt linned). På dem ses mønstre af dobbeltørne,

gazeller, falke og palmetter. Over dobbeltørnens vinger er et bånd, som igen består af en tekst på arabisk: "Triumf vil komme fra Gud". Over begge garniturer findes flere mindre fund og tekstiler fra gravene: to ottesidede silkebroderier til handsker med det hellige lam i midten, to handske manchetter ligeledes med broderier, dele af et kors på ligklæder, et simpelt etui af taft til en blyplade med den afdødes navn (desværre gået tabt) samt to bæltespænder af bronze. I skufferne bliver konserverede tekstiler trygt opbevaret til forskning og særudstillinger.

Når man forlader de "nye rum" bør man ikke glemme at kaste et blik på fotovæggen "Ein deutsches Requiem" von Johannes Brahms – Uraufführung im Bremer Dom" (**'et tysk rekviem' af Johannes Brahms** – verdenspremiere i Bremens domkirke). Denne begivenhed fra året 1868 illustreres godt med tekst og fotografier fra den gang.

© Stiftung Bremer Dom e.V. 2020, oversættelse: Mette Boldt

Vi har brug for din støtte!

Her kan du nemt og sikkert donere med din **smartphone**. Du behøver blot scanne QR-koden. (<http://twn.gl/bd>).